

Edoch ware er niet meer, M. H., ik zou gezwegen hebben; immers nog niet zoo lang geleden is aan deze zelfde Hoogeschool door een Hoogleraar in de Literarische Faculteit in zijn rede over *Overlevering en Kritiek* de verhouding van beide afgebakend en uiteengezet, ⁶⁾ en over de kritiek als zoodanig nu nogmaals te spreken, zou op zijn zachtst gezegd, overbodig zijn.

Neen, er zijn meerdere, er zijn gewichtiger bezwaren dan de genoemde: de kritische school is — het wordt door de historie bewezen — tevens rationalistisch; dat is het gebrek waarmede ze geboren is en waaraan ze te gronde zal gaan, bijna zeide ik: gegaan is. Al wat ze met haar rede niet ziet, niet vat, niet doorgrondt, dat loochent ze, dat negeert ze, of ze verwringt het zoo, dat het past voor het verstand, dat ze het vat. Vat? Wat zeg ik? Misvat. Wat de rationalistische kritiek deed met den *vorm* der overlevering — veranderen wat met hare regels in strijd was —, dat deed het *kritisch rationalisme* met den *inhoud* der traditie; wat het met het verstand niet begreep, dat negeerde het; en wat het niet negeeren kon, dat perste het in het keurslijf van zijn bekrompen eenzijdigheid. ⁷⁾ Men versta mij wel: ik zeg niet, dat *iedere* criticus rationalist is of was, maar dat het *beginsel* der kritische school rationalistisch is of tot rationalisme voert.

Nu heeft deze kritisch-rationalistische richting op philologisch gebied zonder twijfel zeer veel goeds tot stand gebracht: ze heeft paal en perk gesteld aan de phantasieën van die geleerden, die zonder kritische schifting alle mogelijke berichten van alle mogelijke schrijvers uit alle mogelijke tijden voor goede munt aannamen, en dan nog liefst naar hun eigen bedoeling verbonden en interpreteerden; ze heeft, waar ze niet door haar streven naar hyperkritiek werd meegesleept, het hare bijgedragen tot eene nauwkeurige vaststelling der overlevering; ze heeft, waar het alleen om feiten ging en geen diepere motieven in het spel kwamen, veelal nuchter en klaar de zaken uiteengezet. Maar ze heeft desniettemin — en ziedaar haar feil —, waar het niet meer ging over de *feiten*, waar meê kwamen spreken de inwendige roerselen van den Griekschen geest — het is tot de Grieken, dat ik me nu bepaal —, de sympathie gemist, die er noodig is om deze roerselen te verstaan, daardoor een belangrijke, zoo